

УЗГОДЖЕННЯ ІНТЕРЕСІВ КЛЮЧОВИХ СУБ'ЄКТІВ ТЕРИТОРІЇ В СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Міста України характеризується масштабами виробництва і послуг, номенклатурою продукції, складною міжгалузевою структурою, взаємозв'язком всіх економічних ланок, відмиранням старих і виникненням нових галузей та інтересів. Старі методи планування та управління в умовах децентралізації потребують вдосконалення на науковій основі. Новоутворені територіальні громади потребують уваги з боку науки і практики через сучасні виклики, що постають перед Україною, зумовлюють необхідність економіко-правового забезпечення розвитку з урахуванням європейського досвіду. Ефективність реалізації державної регіональної політики у сучасній Україні залежить від спроможності об'єднаних територіальних громад, тому їх створення є важливим.

Одним з основних умов функціонування і розвитку міст є формування ефективної системи управління. В основі стратегічного управління лежать рішення, орієнтовані на майбутнє міста, що одночасно закладають основу для прийняття оперативних управлінських рішень. Головною метою стратегічного управління є поліпшення якості життя територіальної громади, яке реалізується через: максимальне задоволення потреб кожного; можливість здійснення громадянами економічної діяльності; високу якість міського середовища.

Стратегічні рішення пов'язані із залученням значних ресурсів мають довгострокові наслідки для міської спільноти теперішнього і майбутнього поколінь. До числа стратегічних рішень для міста віднесемо: впровадження інновацій у соціальну сферу; докорінну зміну організаційної структури управління; реформування економіки міста; реконструкцію міської інфраструктури; реконструкцію історичного центру і т.д.

Цікавою є думка О. Карого та Н. Глинського про існуючі проблеми створення інформаційного підґрунтя для стратегічного планування розвитку міста [1, с.150]. Т. Лук'яненко визначає, що важливим при стратегічному управлінні розвитком міст необхідно враховувати всі його наслідки. При цьому ефективність планування та управління

визначається «... не тільки мірою досягнення стратегічних цілей, але і тим, яким чином вони досягаються» [2, с. 133].

Ключовим елементом реалізації стратегії розвитку міста є стратегічне планування. Існуючі підходи до стратегічного планування розвитку міст відносяться до сфери стратегічного менеджменту, де планування є невід'ємною частиною управління. М. Аверкіна, З. Герасимчук в дослідженні підтверджують думку автора про необхідність оцінки досягнення стратегічних цілей стійкого розвитку міста [3, 359-372]. Стратегічне планування розвитку міста відрізняється від звичного планування не тільки особливостями об'єкта, а й необхідністю узгодження інтересів ключових суб'єктів території – населення і господарюючих суб'єктів, чий інтереси безпосередньо пов'язані з даним міським комплексом і чий потенціал і ресурси дозволяють істотно впливати на його розвиток. Тому, крім традиційних, змістовних завдань планування та управління на думку Л. Козлової, істотна увага повинна приділятися активному залученню суб'єктів території до питань місцевого самоврядування [4]. Отже, необхідний новий підхід до управління розвитком міста, який, крім планування і управління, включає в себе третю складову, спрямовану на вирішення проблеми залучення суб'єктів території в ці процеси. Особливо це стосується населення, оскільки населення у системі місцевого самоврядування носить двоїстий – суб'єктно-об'єктний – характер.

Це третій напрям розглядається як стратегічне мислення – розуміння власного призначення, свого майбутнього і необхідності участі в управлінській діяльності громади. Тому концепція стратегічного розвитку міста являє собою „стратегічну тріаду” – єдність процесів планування, управління і мислення. Це сприяє досягненню балансу інтересів і економічно взаємовигідних відносин учасників стратегічного планування та управління для забезпечення ефективного розвитку міста.

Іншим основним фактором, що визначає ступінь досягнення стратегічних цілей розвитку міста, є його потенціал. При цьому процеси його функціонування та розвитку пропонуються розглядати як динамічну модель перетворення наявного потенціалу у використовувані ресурси. Результатом функціонування міста є відтворений потенціал, що забезпечує життєдіяльність ресурсами і подальший розвиток міста. Результат процесу розвитку міста в контексті стратегічного управління – перехід на якісно новий рівень соціально-економічного стану і створення нового потенціалу, що сприяє розвитку економіки в цілому. Це можливо

як за рахунок залучення потенціалу, виявленого на етапі стратегічного аналізу, так і за рахунок більш ефективного використання ресурсів, отриманих в процесі перетворення потенціалу. Необхідно враховувати як внутрішній потенціал та ресурси міста, так і зовнішні ресурси, що виділяються для забезпечення його функціонування та розвитку.

На думку автора дослідження, інноваційний розвиток міста, який можна охарактеризувати як інтенсивний і ендогенний, має відбуватися через пошук внутрішніх ресурсів для розвитку, тому при розробці інноваційної стратегії особлива увага повинна приділятися оцінці інноваційного потенціалу міста, наголошуючи на актуальності розробки інноваційних програм в умовах соціально орієнтованої економіки.

Для визначення факторів, що відображають здатність території до створення інновацій і ступінь готовності підприємств та організацій міста до розробки інноваційних проектів, пропонується застосовувати індикатор інноваційної активності; для визначення факторів, що відображають ступінь готовності структур міста до впровадження інновацій – індикатор інноваційної сприйнятливості. Індикатор інноваційної активності та індикатор інноваційної сприйнятливості розраховуються на основі бальної оцінки одиничних показників за такими групами структурних складових:

- 1) організаційний та інфраструктурний потенціали;
- 2) науково-технічний потенціал;
- 3) фінансовий потенціал;
- 4) кадровий потенціал.

Від стану інноваційного потенціалу залежать масштаб і якість результатів наукових досліджень і науково-технічних розробок, а, отже, і можливості появи інновацій на території міста.

На рис. 1 представлені основні етапи оцінки інноваційного потенціалу міста. В даний час в Україні існують різні підходи до оцінки державного та регіонального інноваційного потенціалу, що, як правило, базуються на оцінці його структурних складових: організаційний, інфраструктурний, науково-технічний, фінансовий та кадровий потенціали. Однак такий підхід не враховує у достатній мірі специфіку ситуації інноваційної системи міста, тому пропонується ввести нові індикатори оцінки інноваційного потенціалу (рис. 1).

Співвідношення інноваційної активності та інноваційної сприйнятливості дозволяє виділити чотири області, для кожної з яких можна визначити найбільш прийнятний тип стратегії (табл. 1).

Рис. 1 Модель оцінки інноваційного потенціалу міста

Таблиця 1

Визначення типу стратегії інноваційного розвитку відповідно до рівня інноваційного потенціалу міста*

Інноваційна сприйнятливість	Інноваційна активність	
	Низька (0 - 0,5)	Висока (0,5 - 1)
Низька (0 - 0,5)	Стратегія творення	Стратегія локалізації
Висока (0,5 - 1)	Стратегія копіювання	Стратегія диверсифікації Стратегія слідування за лідером Стратегія лідерства

* Складено автором

Стратегічні цілі, завдання та напрямки інноваційного розвитку міста мають бути співвіднесені з доступними ресурсами, існуючою і майбутньою структурою управління, відкориговані і виражені в місцевій інноваційній програмі. Інноваційна програма розвитку міста являє собою комплекс заходів, пов'язаний за ресурсами, виконавцями і строками, спрямований на досягнення встановлених цілей та завдань в інтересах розвитку основних сфер життєдіяльності міста та його громади, підвищення конкурентоспроможності інноваційної сфери та місцевої

економіки в цілому.

Механізм реалізації програми, на думку В. Родченка, з якою погоджується автор, передбачає визначення системи нормативно-правового, організаційного та фінансового забезпечення виконання програми. Формування нормативно-правового механізму реалізації програми включає в себе розробку і вдосконалення правової бази, що стосується інноваційної діяльності, питань інноваційного та науково-технічного розвитку міста, дозволяє раціонально використовувати бюджетні і податкові повноваження при наданні підтримки інноваційної діяльності [5, с. 210-213].

Результатом функціонування економіки міста є відтворений потенціал, що забезпечує процеси життєдіяльності ресурсами і подальший розвиток міста. Результат процесу розвитку економіки міста в контексті стратегічного управління – перехід на якісно новий рівень соціально-економічного стану і створення нового потенціалу, що сприяє розвитку економіки регіону в цілому. Це можливо як за рахунок залучення потенціалу, виявленого на етапі стратегічного аналізу, так і за рахунок більш ефективного використання ресурсів, отриманих в процесі перетворення потенціалу. Необхідно враховувати як внутрішній потенціал та ресурси міста, так і зовнішні ресурси, що виділяються для забезпечення його функціонування та розвитку.

Бібліографія

1. Карий О.І., Глинський Н.Ю. Маркетингова концепція управління розвитком міста / О.І. Карий, Н.Ю. Глинський // Науковий вісник Мукачівського державного університету, Серія Економіка. Випуск 1(3). 2015. – С. 155-160.

2. Лук'яненко Т.В. Оцінка стану та формування стратегії розвитку соціально-економічних систем / Системи обробки інформації, 2012, випуск 2 (100). – С.133-138.

3. Сталий розвиток – XXI століття: управління, технології, моделі: колективна монографія [Аверкіна М.Ф., Андрєєва Н. М., Балджи М. Д., Веклич О. О. та ін.] / НАН України, ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України»; НТТУ «Київський політехнічний інститут»; Вища економіко-гуманітарна школа; Міжнародна асоціація сталого розвитку / за наук.ред. проф. Хлобистова Є.В. – Черкаси: видавець Чабаненко Ю. А, 2014. – 540 с.

4. Козлова Л.В. Проблеми фінансового забезпечення розвитку соціальної інфраструктури міст в умовах децентралізації. /Л.В. Козлова // Теорія та практика державного управління. – Вип. 2 (49), 2015. – Режим

доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2015-2/index.html>

5. Родченко В. Б. Міські комплекси України: чинники та умови організації регулювання соціально-економічного розвитку : [монографія] / В. Б. Родченко. НАН України, Ін-т економіки пром.-сті. – Донецьк, 2012. – 404 с.

Ольга КИРИЛЕНКО

Тернопільський національний економічний університет, Україна

Віктор РУСІН

Тернопільський національний економічний університет, Україна

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

В умовах функціонування демократичної правової держави основою соціально-економічного розвитку є територіальна громада. Формування фінансово спроможних та незалежних територіальних громад – важливе завдання на шляху реформування територіальної організації влади та побудови нової системи функціонування місцевого самоврядування в Україні. Фінансові ресурси спроможних територіальних громад є найбільш визначальним критерієм, який здатен забезпечити сталий економічний розвиток громади, регіону та держави загалом.

Концептуально нові засади побудови системи функціонування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні були закладені у кінці 2014 р., а їх практична реалізація розпочалась з 2015 р. Впродовж 2016-2017 рр. приймалися нормативно-правові акти, які були покликані вирішувати проблемні питання. Реформа була спрямована на формування територіальних громад з відповідними повноваженнями та фінансовими ресурсами для їх реалізації, що мало забезпечити соціально-економічний розвиток громади. Однією із найважливіших складових реформи в Україні на шляху до побудови нової системи функціонування місцевого самоврядування стало формування об'єднаних територіальних громад (далі ОТГ).

У 2015 р. було утворено перші 159 ОТГ, які об'єднали 795 сільських, селищних та міських ради. 25 жовтня 2015 р. у них відбулися перші місцеві вибори. Починаючи з 1 січня 2016 р. всі вони отримали можливість самостійно приймати рішення щодо розвитку своїх територій, отримали широке коло повноважень та додаткові фінансові ресурси. У